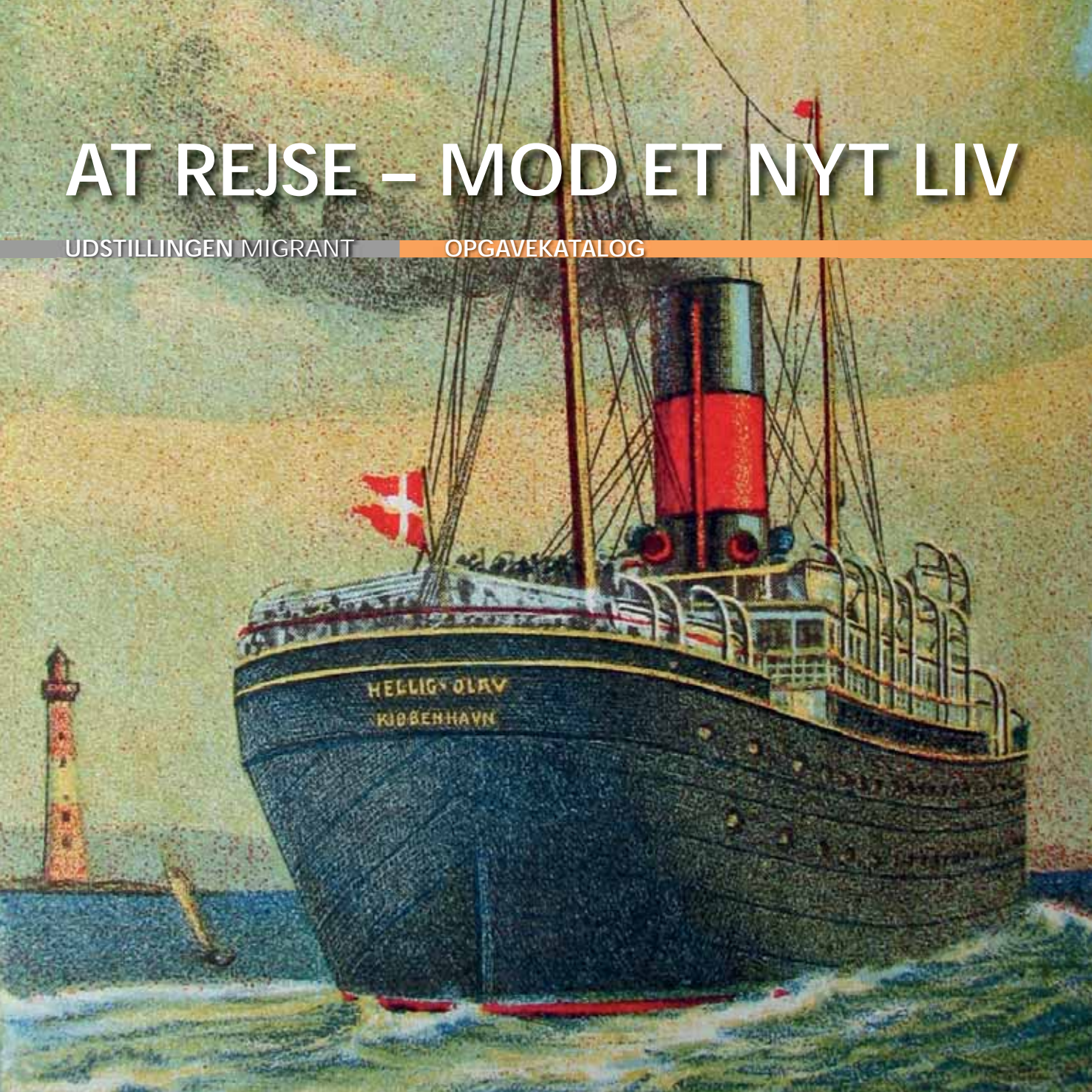

AT REJSE – MOD ET NYT LIV

UDSTILLINGEN MIGRANT

OPGAVEKATALOG

Til dig der besøger udstillingen Migrant

I hæftet her kan du læse historierne om Alfred og Marius. Der er også nogle opgaver, du kan løse. Du kan prøve at pakke en kuffert, som om du skulle flytte til et fremmed land og kun må tage de allervigtigste ting med. Du kan også lege, at du allerede er rejst, og nu skal skrive et brev hjem til familien. Brevet kan du hænge op på opslagstavlen. Måske er der nogen, der har skrevet det samme som dig?

Til læreren

Dette materiale kan også bruges i undervisningen, enten i forbindelse med et besøg i udstillingen "Migrant" eller til brug i klasseværelset, uafhængigt af udstillingen. Her i materialet kan I arbejde med to forskellige historier. Den ene handler om drengen Marius, der sammen med sin familie udvandrer til USA i 1800tallet for at slå sig ned der. Marius skriver et brev hjem til sin gode ven, hvor han fortæller om sin rejse og sine oplevelser i det nye land.

Den anden historie handler om en ung dreng, Alfred, der i 1920 bliver sendt til Danmark fra Østrig, fordi hans hjemland er ødelagt, og hans familie sultar. Alfred beskriver sine oplevelser i et fremmed land, hvor han ikke har nogen familie og ikke kender sproget.

Begge historierne er korte og kan bruges i en højt-læsningstime med efterfølgende arbejdsopgaver. Eleverne kan prøve at pakke en kuffert, som om de skulle flytte til et nyt land ligesom Marius og Alfred, og de kan skrive et brev hjem, hvor de fortæller om deres oplevelser. Hvis der er tale om de helt små klasser, holdes skriveriet på en minimum, og eleverne kan i stedet tegne nogle af de ting, Marius og Alfred oplever. Måske kan de også selv fortælle om engang de skulle ud og rejse langt. Gjorde de sig mon nogle af de samme tanker som Marius og Alfred?

Eleverne kan også snakke om, hvorfor nogle mennesker vælger at rejse væk fra alt det, man kender. I klassen snakkes der om, hvorfor de to drenge valgte at rejse fra deres hjemland, og hvad der mon kunne få eleverne selv til at flytte til et nyt land. Man kan eventuelt lave en fælles tavle som eleverne skriver deres forslag op på.

Materialet er beregnet til indskolingen og understøtter i Fælles Mål bl.a.: Historie: Eleven kan relatere ændringer i hverdag og livsvilkår over tid til eget liv.

Materialet er udviklet i forbindelse med forskningsprojektet "MiClue", der er et samarbejde mellem Aalborg Universitet, Det Danske Udvandrerarkiv og Immigrantmuseet. Billeder og breve i materialet ejes af Udvandrerarkivet i Aalborg eller Furesø Museer.

Om at rejse

At rejse er at leve. Sådan skrev H. C. Andersen for mere end 100 år siden, og det er netop det, som dette hæfte handler om – at rejse.

Her kan du læse to spændende historier om børn, der rejser langt væk fra deres hjem og oplever nye ting i nye lande. Det er to forskellige historier i to forskellige perioder, men de har det til fælles, at begge børn har sagt farvel til alt det de kender og er rejst mod det nye, fjerne og ukendte. Den ene handler om drengen Marius, der sammen med sin familie udvandrer til USA i 1800tallet for at slå sig ned der. Marius skriver et brev hjem til sin gode ven, hvor han fortæller om sin rejse og sine oplevelser i det nye land. Den anden historie handler om en ung dreng, Alfred, der i 1920 bliver sendt til Danmark fra Østrig, fordi hans hjemland er ødelagt og hans familie sulter. Alfred beskriver sine oplevelser i et fremmed land, hvor han ikke har nogen familie og ikke kender sproget.

De to drenges historier er måske vidt forskellige og foregår i gamle dage, men er det egentlig så meget anderledes at flytte i dag?

De fleste mennesker prøver at flytte i løbet af deres liv. Måske er man flyttet til Danmark fra et andet land, eller måske er man flyttet fra en landsby til en storby. Måske har man ikke prøvet at flytte endnu, men altid boet det samme sted. Men hvorfor er det, at man flytter? Nogle flytter fordi de har fået arbejde i et andet land. Nogle flytter fordi de vil prøve noget nyt, og nogle flytter, fordi de er nødt til det. Det kan være, at der er krig i det land de bor i, og så bliver de nødt til at flytte.

At flytte – håb, drømme og savn

I dag er der rigtig mange mennesker, der flytter. Det er ikke noget nyt. Mennesker har altid haft lyst til at rejse ud og opleve nye ting. Nogle mennesker flytter, fordi de har lyst, andre fordi de er nødt til det.

I dag er der mange mennesker, der flytter til Danmark fordi de håber at kunne få et bedre liv her. Men der er også mange danskere, der i tidens løb er flyttet til andre lande. Der er rigtig mange der for over 100 år siden flyttede til Amerika, Argentina og

Australien. Dengang var Danmark nemlig meget fattigt. Derfor valgte rigtig mange at flytte. De håbede at kunne få et bedre liv i et andet land. Faktisk var der over 300.000 danskere, der flyttede til Amerika fra 1850-1920.

Men det er ikke altid let at flytte til et nyt land. Heller ikke selvom man måske kan få et bedre liv. Mange kommer nemlig til at savne deres hjemland, deres familie og deres gamle liv. Man kommer til at savne den mad, man plejede at spise derhjemme. Man kommer til at savne sit eget sprog. Måske kommer man fra et land med bedre vejr og savner de lange solskinstimer. Og måske har man bedsteforældre i det gamle land, som man ikke kan se så tit. I dag er det lettere at rejse mellem lande, men hvis man rejste til Amerika i gamle dage, betød det ofte, at man aldrig fik det gamle land at se igen. Det var simpelthen for dyrt og tog for lang tid. Og så kunne man godt komme til at savne sit hjemland.

Nu skal I læse to historier. Begge historier har tilknyttet nogle forskellige opgaver, men opgaverne kan bruges på begge historier.

Rigtig god fornøjelse!

Alfreds historie

Dette er historien om en dreng, der kom til Danmark i 1920. Drengen hed Alfred Cruschy, og han var blot 8 år gammel, da han og hans bror blev sat på et tog og kørt til Danmark. Helt uden forældre. Foran dem ventede et nyt land, et nyt sprog og en masse fremmede mennesker. Alfred, eller Fredy som han blev kaldt, kom fra Wien, som er hovedstad i Østrig. Der havde netop været en stor krig i hele verden. Den kaldte man 1. verdenskrig. Under 1. verdenskrig blev Wien bombet, og mange familier havde ikke nok mad og var meget fattige. Derfor lavede Danmark og Østrig en aftale om, at børn fra Wien kunne komme til Danmark og bo et par måneder hos en plejefamilie.

Alfreds historie

Ankomst

En aften i januar 1920 ankom et tog til perronen i Hjørring i Jylland. Ombord på toget var der fyldt med børn i alle aldre. De rejste alene, uden deres forældre. Børnene på toget blev kaldt for "wiener-børn", fordi de alle sammen kom fra byen Wien i Østrig. Inde i ventesalen ventede en gruppe voksne. To af dem, Rasmine og Andreas, gik hvileløst rundt og ventede. De skulle være plejefamilie for et Wienerbarn, der hed Alfred. Alfred, eller Fredy som han blev kaldt, var ombord på toget sammen med sin bror Josef, der var 5 år ældre. Fredy var den yngste af alle wienerbørnene på toget. Om bord på toget havde han fået papskiltet om halsen. På skiltet stod der hans navn, så plejefamilien kunne finde ham. Da alle børnene var steget af toget, blev de hentet af deres nye plejefamilie. Fredy stak med det samme hånden frem til Andreas og kyssede hans hånd. Fredys bror, Josef, skulle ikke bo sammen med Fredy. Han skulle i stedet bo hos købmand Alfred Jensen i Hjørring. Josef tog med købmanden, og Fredy tog afsted med Andreas og Rasmine. Fredy kunne ikke tale dansk, men heldigvis kunne Andreas tale lidt tysk. Så Fredy og han snakkede og snakkede på vejen hjem.

Hjemme hos Rasmine og Andreas var der masser af varm mad. Fredy spurgte, om han virkelig måtte tage en hel frikadelle til sig selv. Andreas sagde, at han måtte tage så mange frikadeller han ville. Fredy blev så glad, at han fyldte sin tallerken med frikadeller. "Her skulle min far bare have været", sagde Fredy. I Fredys familie havde de næsten ikke haft noget mad.

Da Fredy havde fået spist en lille smule fra tallerkenen, så han pludselig meget uheldig ud. Han kunne nemlig ikke spise mere, og han ville så gerne blive ved med at spise. Rasmine og Alfred trøstede ham med, at det ikke gjorde noget. Han kunne spise videre i morgen. Rasmine og Alfred havde også fået besked om, at underernærede børn helst heller ikke måtte spise for meget på en gang. At være underernæret betyder, at man ikke har fået nok mad i lang tid. Fredy blev dog glad igen, da han fik at vide at de også skulle drikke kaffe, og spurgte straks, om det nu også var med rigtig sukker og rigtig fløde til? Alfred fortalte ham, at det var det, og at de også skulle have lagkage med flødeskum. Fredy blev så glad, da han så det dækkede kaffebord, at de voksne fik tårer i øjnene.

Men da Fredy smagte på kaffen, skar han nogle grimasser. Han syntes nemlig, at kaffen var meget, meget bitter. Fredy fik kakao i stedet for. Det kunne han rigtig godt lide. Fredy var meget træt og faldt straks i søvn, da han var blevet puttet i seng. Plejeforældrene listede flere gange ind for at se, om han sov. Fredy havde jo været på en lang rejse og var kommet til et fremmed land, hvor han kun kunne tale tysk med Andreas. Andreas tænkte, at selvom Fredy var meget lille og underernæret, så fejlede hans humør ikke noget.

Anden dag

Næste morgen fik Fredy varm kakao og rundstykker med smør. Om eftermiddagen gik Andreas og Fredy over til Fredys bror Josef, som boede hos købmanden. Drengene legede nogle timer, men storebroren var meget tavs. Måske var han ikke lige så glad for sin plejefamilie, som Fredy var.

Tredje dag

Fredy var glad og grinede ved morgenbordet. Det var dog lidt svært at snakke med plejefamilien, for det var jo kun Andreas der forstod tysk. Men Fredy prøvede nu alligevel så godt som han kunne, at snakke med Rasmine og gøre sig forståelig. De morede sig meget over misforståelserne, når de ikke forstod hinanden. Efter morgenmaden fortalte Fredy om sit liv i Wien. Fredys mor var død, kort inden han kom til Danmark. Hun havde været meget syg. Fredy havde også været syg og havde været på et børnehospital, inden han blev sendt til Danmark. Der havde han været et par måneder. Da faren havde hentet ham på hospitalet, fortalte han Fredy, at hans mor var død. Fredy havde grædt rigtig meget. Fredys far var sjældent hjemme. Han var soldat, så han måtte rejse meget væk fra sine 2 sønner. Senere fortalte Fredys bror Josef, at deres mor havde kæmpet for, at hendes 2 sønner skulle have det godt under krigen. Josef fortalte, at børnene overlevede krigen, fordi moren aldrig selv spiste først. Hun sagde at hun ikke behøvede så meget mad. Men Josef, der var den ældste af børnene, forstod godt, at hun slet ikke fik nok at spise, fordi hun ville redde sine børn.

Fortsættes næste side...

... Fortsat fra forrige side

Andreas blev meget rørt over historien og besluttede sig for at gøre sit bedste for at hjælpe Fredy.

Om aftenen, da Fredy var blevet lagt i seng, sprang han pludselig op og løb ind og lagde sig i Andreas og Rasmynes seng. Han sagde, at han ville tale med dem. Så sagde Fredy til Andreas: "Du skal være min Fatter", og til Rasmine sagde han: "Og du skal være min Mutter". Det ville Andreas og Rasmine gerne.

De næste par måneder

Den 25. februar blev Fredy 9 år gammel. Det blev fejret. Alle de andre wienerbørn i området blev inviteret. De snakkede på tysk og sang tyske sange hjemmefra. Fredy lærte også at køre på cykel, og Andreas tog Fredy og Josef med ud til havet. Det havde Fredy aldrig set før, og han skrev straks et brev hjem til sin far i Wien og fortalte om sine oplevelser. Fredy havde det rigtig godt i

Danmark, men den 19. juni skulle Fredy og hans bror Josef tilbage til Wien. Deres tid i Danmark var forbi, og de skulle hjem. Andreas og Rasmine var dog blevet så glade for Fredy, at de straks prøvede at få Fredy til Danmark igen, men de fik hele tiden af vide at det ikke var muligt. Også selvom Fredys far også syntes, det var bedst, hvis Fredy kom til Danmark igen. Til sidst lykkedes det dog, og i november kom Fredy tilbage til Danmark. Fredy kom nu i dansk skole. Sproget gav vanskeligheder i starten, og Fredy havde ikke gået i skole i lang tid. Så han var lidt bagefter de andre elever i klassen. Men Fredy kom hurtigt efter det og blev en af skolens flittigste og dygtigste elever.

Fredy endte med at blive boende i Danmark resten af sit liv. Han skrev rigtig mange breve til sine plejeforældre, eller Mutter og Fatter som han kaldte dem, når han var væk fra hjemmet.

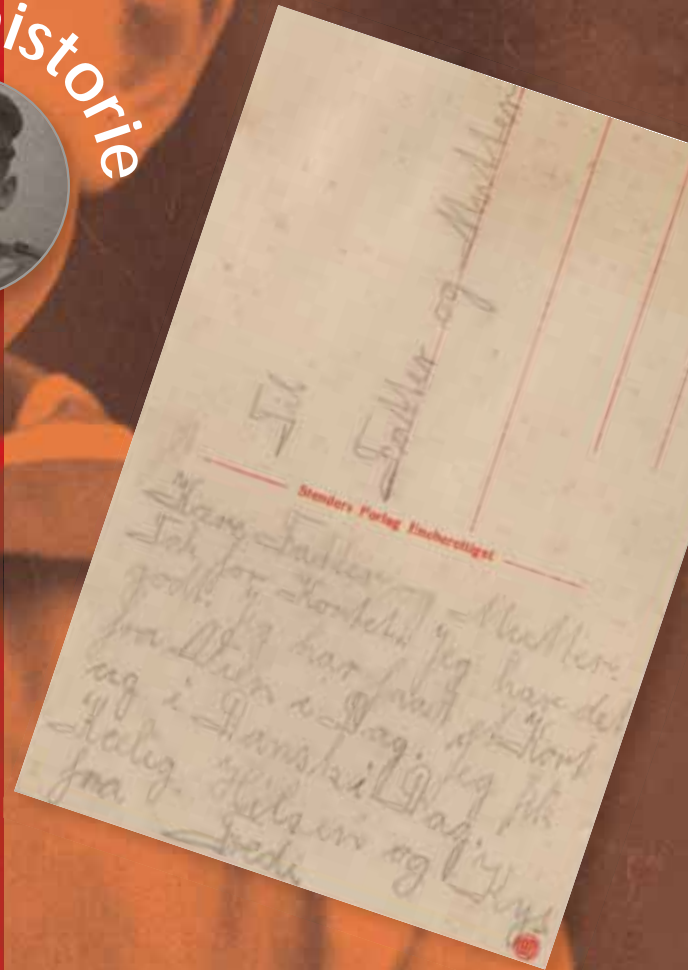
Snak i
klassen!

Alfreds historie

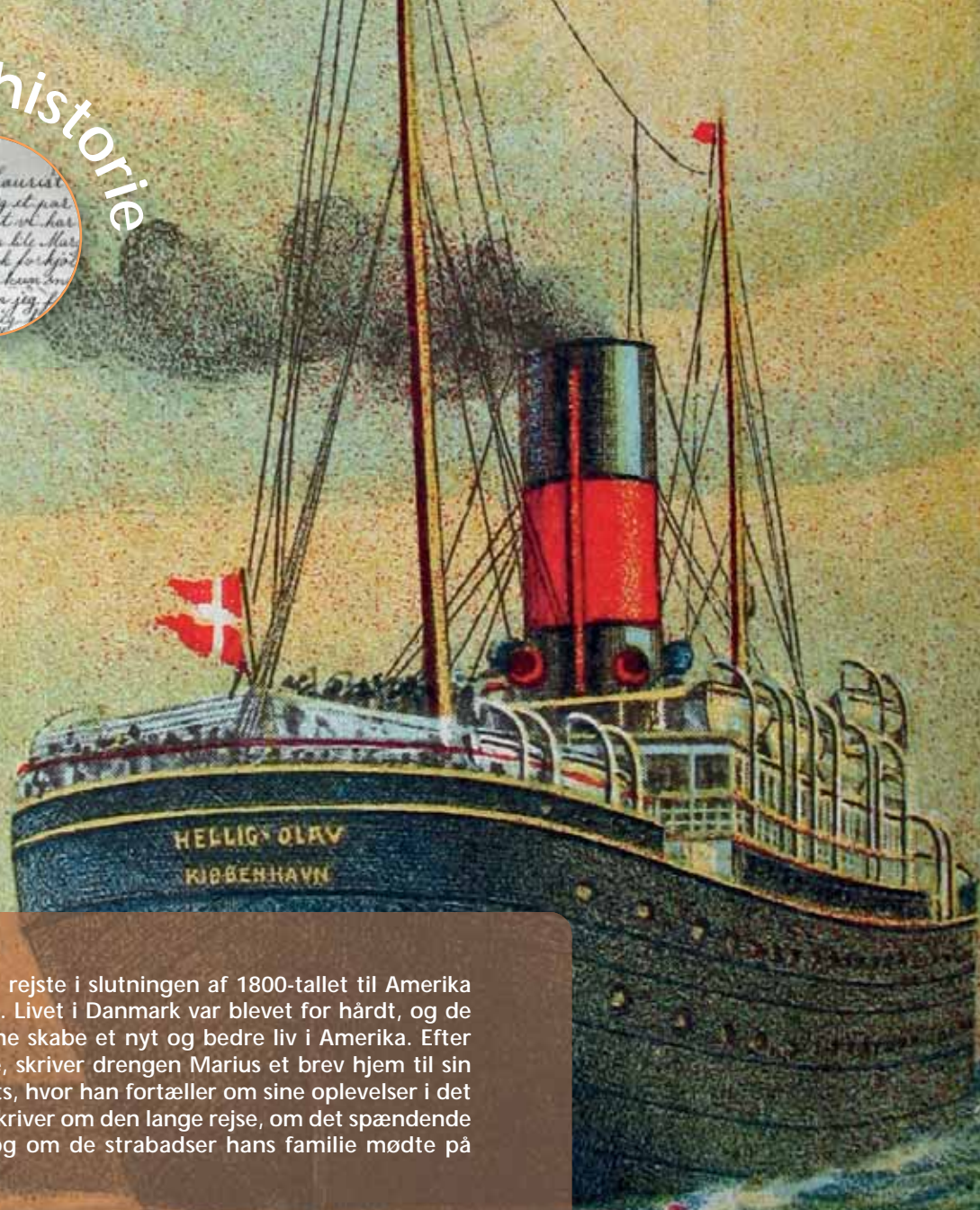
Arbejdsspørgsmål til Fredys historie

- Hvilket land kommer Fredy fra?
- Hvordan kommer Fredy til Danmark?
- Hvem skal Fredy bo hos?
- Hvilket kælenavn giver han Rasmine og Andreas?
- Har Fredy det godt eller skidt i Danmark?
- Tror I Fredys bror Josef har det lige så godt hos sin plejefamilie som Fredy?
- Hvorfor vil Rasmine og Andreas gerne have, at Fredy bliver i Danmark?
- Hvorfor blev Fredy sendt til Danmark?

Marius' historie

Gære Ven Laurits
dag skrev dig et par
forfaldt dig at vi har
min andliden til Har
haest en stark for kjoi
te til dog er kun en
videre kan jeg f
rele og jg

Marius Madsen rejste i slutningen af 1800-tallet til Amerika med sin familie. Livet i Danmark var blevet for hårdt, og de håbede at kunne skabe et nyt og bedre liv i Amerika. Efter den lange rejse, skriver drengen Marius et brev hjem til sin gode ven Laurits, hvor han fortæller om sine oplevelser i det nye land. Han skriver om den lange rejse, om det spændende nye landskab og om de strabadser hans familie mødte på deres vej.

(Brevet er omskrevet til mere nutidigt dansk og Marius' stavefejl er rettet)

"Kære Ven Laurits.

Jeg vil i dag skrive et par ord til dig. Jeg kan fortælle dig, at vi alle sammen har det godt, undtagen lille Margrete, der har haft en stærk forkølelse i den sidste tid. Hun er dog snart rask igen. Jeg kan fortælle dig at Margrete og jeg har gået i skole herovre i to måneder, og at jeg snart kan tale godt engelsk. Margrete kan også begynde at tale lidt. Jeg tror hun vil tale godt engelsk om et par måneder.

Da jeg kom i skole, kom jeg i klasse med de mindste smårotter, der var i skolen. Men der var jeg ikke længe. De mærkede hurtigt, at jeg var for dygtig, fordi de ikke har nær så god undervisning herovre, som de har hjemme. Så blev jeg flyttet to klasser op og venter nu på at komme op i en højere klasse af dagene; Nå det må være nok om den ting.

Nu vil jeg fortælle dig lidt om rejsen herover. På vejen over Atlanterhavet var jeg og moder meget søsyge. Moder var endda så syg, at hun måtte ind på hospitalet, hvor hun var i 8 dage. Fader og Margrete derimod klarede det bedre. De var raske hele vejen, og Margrete gjorde naturligvis nar ad mig og kaldte mig et lille pattebarn. Men da vi nåede New York gik det helt over, da vi så alle de herligheder, der er. For det første er der Frihedsgudinden der står

med et æble i den højre hånd med elektrisk lys i. Jeg så også den største hængebro i verden, og for det tredje så jeg den store fæstning, der er forfærdelig høj og smuk med sine store kanoner og mange soldater. Alt det kunne vi se fra skibet.

Men da vi så kom i land, så skulle du bare se en ballade med de næsvise toldbetjente. De tog hvert et stykke af ens tøj og smed det ud på gulvet. Nå, men vi blev færdige der og kom på en slags kreaturbåd som transporterede os over til Castlegarden, hvor vi blev plaget endnu værre. Der skulle alle passagerernes tøj vejes, og de skulle vise deres penge frem. For de skulle have et vist antal penge for at få lov til at rejse videre.

Der var blandt andet et par unge piger, der stod foran en gammel pukkelrygget mand, der mere lignende en gorilla eller skovmand. Denne bisse troede vist, han kunne tale godt dansk, for han stod der og råbte: "Hvormange benge, hvormange benge". Pigerne var naturligvis ganske ulykkelige, for de vidste jo ikke, hvad "hvormange benge" betød. Endelig var der en mand, der hjalp pigerne, og fortalte dem, at manden spurgte hvor mange penge de havde.

Fortsættes næste side...

Foto: Det Danske Udvandrerkiv

... Fortsat fra forrige side

Så viste de ham deres formue og blev fri for pinen. Vi blev da omsider også fri og kom ned i en ny båd. Denne gang i en båd, der næsten var indrettet som et hotel med store sale med elektrisk belysning. Denne båd transporterede os til New York, som var størst artet at se på. Jernbanerne kørte oven på husene og nede under jorden, og sporvognene kørte på elektricitet. Vi blev stuvet ind i en sporvogn som svin, og kørte langs gader, hvor der var 10 etages høje huse med store butikker.

Så kom vi til en station, hvor der ventede os en båd, som sejlede os videre til en ny jernbanestation. Næste morgen steg vi på et tog, og så begyndte køreturen. Vi havde kørt en halv time, da det pludselig blev sort for vores øjne. Vi kørte gennem en tunnel i næsten et kvarter.

Sådan gik det dag ud og dag ind, indtil vi kom til en stor ørken. Der var ikke andet at se end sand og en hel masse skeletter og halvdøde vilde heste og køer. Så gik det rask fremad, og vi kørte over mange heste og køer, der stod ude på togsporet. Nogen brækkede vi benene på, andre kørte vi helt ihjel.

Så var det en dag, at vi kom til en stor bro, som løb over en stor flod, meget højt oppe. Da vi kørte ud på broen, blev det en orkan, som jeg aldrig har set mage. Skummet fløj nede fra floden helt op til os, og toget lagde sig næsten helt over på den ene side. Der kunne let være sket en stor ulykke, men orkanen standsede heldigvis igen. Rejsen var meget smuk med store vandfald og høje bjerge med skov på toppen.

Endelig kom vi til den sidste station, hvor vi overnattede. Næste morgen kørte vi i vogn til Goldendale, og blev sat af ude på onkel

Alberts farm. Han blev naturligvis meget glad for og se os, og vi for at se ham. Han fortalte, at han havde købt en sadel til mig og at jeg kunne låne en af hans heste. Nå, fader og Albert og jeg fik hver en hest. Herovre er der så mange heste, at jeg kunne have lyst til at sende dig en, hvis det ikke var alt for dyrt.

Nu er vi som sagt flyttet til Goldendale. Min Søster Petra bor også her i byen på et stort hotel, hvor hun er Jomfru (tjenestepige). Hun laver mad på hotellet, da hun er meget dygtig til det, og hun tjener en høj løn. Nu er det vinter og vi har 3 fod sne. Hjemme i Danmark er der vel også sne? Da det jo snart er jul venter vi besøg af min søster og hendes mand, hvis der da ikke er så meget sne, at de ikke kan komme frem.

Nu har vi ferie fra skolen en uge, så nu har jeg tid til at skrive et par ord til dig. Her bor foruden os, også en anden dansk familie som er rigtig rare folk. Deres navn er Nielsen. De har 2 drenge og 2 piger. Drengene er mine lege- og skolekammerater og pigerne er Margretes kammerater. Nu kan jeg ikke finde på mere at skrive om. Hils din fader og moder og brødre og søstre, og alle de gamle skolekammerater. Også du selv, gamle legekammerat, er hilset og ønsket en glædelig jul og et godt nytår. Fra din hengivne ven. Marius Madsen

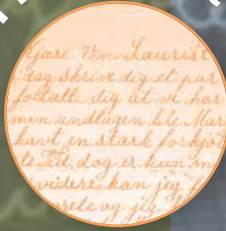
Skriv snart, og fortæl mig hvordan Teodor fra Fattiggården har det. Og husk at hilse Julius Andersen fra mig og bed ham skrive til mig. Jeg ikke kan skrive til alle på én gang, og han må derfor have mig undskyldt. Men hils ham nu og ønsk dem alle en glædelig jul og et godt nytår."

Foto: Det Danske Udvandrerarkiv

Snak i klassen!

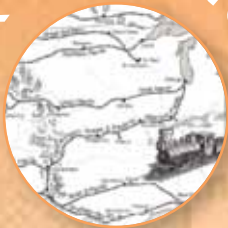
Marius' historie

Arbejdsspørgsmål til Marius' historie

- Hvilke transportmidler rejste Marius med på deres rejse til Amerika.
- Hvordan kommer man til Amerika i dag?
- Hvad ser Marius blandt andet på sin rejse?
- Hvorfor tror I, at Marius bliver anbragt i en af de små klasser til at starte med?
- Hvordan mon det er at gå i skole uden at kunne sproget?
- Hvorfor mon Marius' familie er flyttet? Kom med nogle forslag.
- Hvis du og din familie skulle flytte, hvor ville du så gerne flytte hen?

Pak din kuffert!

Opgave:

Forestil jer, at I skal rejse til et andet land.
I må kun pakke det allervigtigste.

Kig på billederne og vælg 5 ting som I vil tage med.
Kryds af eller skriv tingene på linjerne.

Fælles: Snak om hvilke ting der er blevet valgt.
Hvorfor er det vigtigt at have netop det med?

Skriv ned!

Skriv hvilke 5 ting du ville tage med og pakke ned i kufferten!

1.

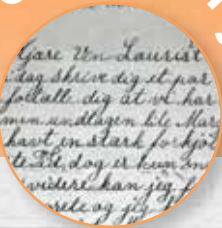
2.

3.

4.

5.

Skriv et brev hjem

Opgave:

Forestil jer, at I er Marius eller Fredy. Skriv et kort brev til en ven og fortæl om jeres oplevelser i det nye land.

Lav en tegning af noget Marius eller Fredy oplever.

A large sheet of lined paper with horizontal lines, intended for writing and drawing. The paper is white with light blue or grey lines. It is positioned in the center of the page, overlapping the orange background.

Gruppearbejde

Hvorfor flytter man?

Opgave:

Inddel eleverne i mindre grupper og stil dem spørgsmålet:
Hvorfor vælger nogle mennesker at flytte fra deres land?

Snak i grupperne og vælg 3 grunde.

Fælles: Hver gruppe fortæller hvilke tre grunde de har valgt.
Læreren skriver dem op på tavlen.

Hvilken grund har flest valgt?

Snak i fællesskab: Hvad kunne få jer til at flytte fra Danmark?

AT REJSE - MOD ET NYT LIV

**Mi
Clue**

MiClue - et samarbejde ml.
Det Danske Udvanderarkiv,
Aalborg Universitet og
Immigrantmuseet

IMMIGRANTMUSEET
INDVANDRINGENS KULTURHISTORIE

Kulturhuset, Stavnholtvej 3, 3520 Farum

DET
OBELSKE
FAMILIEFOND